

Co to w ogóle jest wędzidełko podjęzykowe?

Wędzidełko podjęzykowe znajduje się pod językiem. Jest to fałd pokryty błoną łączący w linii pośrodkowej dno jamy ustnej z dolną powierzchnią języka. Widzimy je gdy podniesiemy język do góry. Prawidłowo rozwinięte wędzidełko pozwala na dotarcie językiem we wszystkie zakątki jamy ustnej. Problem zaczyna się wtedy, gdy wędzidełko jest skrócone. Taka budowa ogranicza ruch języka lub w niektórych przypadkach całkowicie go unieruchamia.

Ankyloglosja, bo tak nazywa się zbyt krótkie wędzidełko podjęzykowe, powoduje przede wszystkim ograniczoną ruchomość języka, a co za tym idzie szereg nieprawidłowości związanych z funkcjami języka. Musimy pamiętać o tym, że narządy mowy służą też innym celom, nie tylko mowie.

Dlaczego krótkie wędzidełko jest problemem dla dziecka?

1. Problem pojawić może się podczas karmienia piersią, a raczej ze ssaniem - z powodu ograniczonego ruchu języka (trudności z przesywaniem go w tył i na boki) niemowlę przyjmuje niewystarczającą ilość pokarmu. Ponadto problemy przejawiają się ulewaniem, częstymi przerwami podczas jedzenia, marudzeniem przy jedzeniu, problemy z formowaniem kęsa pokarmowego (zbyt mała ruchomość języka będzie przeszkodą we wstępnej obróbce kęsa pokarmowego w jamie ustnej, co może być przyczyną niechęci dziecka do spożywania pewnego rodzaju pokarmów).

Maluszków z takim problemem diagnozują już na porodówce i w razie konieczności neonatolog delikatnie podcina wędzidełko nożyczkami. Czasem maluszki są kierowani do chirurga stomatologicznego lub laryngologa, który wykonuje ten sam zabieg.

2. Trudności z wymową niektórych dźwięków. Zwykle diagnozuje logopeda u dzieci w wieku przedszkolnym. Ograniczony ruch języka powoduje nieprawidłową wymowę głosek przez dziecko. Artykulacja 12 głosek w języku polskim wymaga wysokiego uniesienia języka z ułożeniem jego czubka na górnym wałku dziąsłowym. W wielu przypadkach taka pozycja jest niemożliwa do osiągnięcia, przez co głoska wymawiana jest wadliwie. Często zaburzone są głoski dentalizowane i dziąsłowe, wymagające sprawności głównie czubka języka, który w przypadku Ankyloglosji jest ograniczony lub czasem niemożliwy. Z czasem nieprawidłowa wymowa staje się nawykiem i mamy do czynienia z różnego rodzaju seplenieniem i reraniem: m.in. nieprawidłową realizację (np. międzyzębową lub boczną, która dotyczy może realizacji głosek syczących), wadliwą wymowę brak głosek wymagających unoszenia języka ku podniebieniu lub górnym zębom (głoska l, r, t, d, n, głoski szumiące).

3. Wskazania ortodontyczne. Krótkie wędzidełko języka hamuje wzrost żuchwy, może być przyczyną wad zgryzu. Dodatkowo zwiększona ruchliwość tkanek miękkich w okolicy podjęzykowej i krótkie wędzidełka języka bardzo utrudniają użytkowanie aparatów ortodontycznych i przeszkadzają w sukcesywnym leczeniu ortodontycznym.

Ponadto, trudności z dotarciem języka do każdego miejsca w jamie ustnej utrudnia lub wręcz uniemożliwia usunięcie zalegającego pokarmu, to z kolei sprzyja pojawianiu się próchnicy.

Dodatkowym problemem osób z ankyloglosją jest odkładanie się śliny. Język zalegający na dnie jamy ustnej utrudnia jej odpływ, co może prowadzić do ślinienia się.

4. Nieprawidłowy sposób połykania, związany z nieprawidłową spoczynkową pozycją języka (przed ukończeniem 3. roku życia język ulega pionizacji, kształtuje się dorosły sposób połykania – język podczas spoczynku i połykania powinien wówczas spoczywać na tzw. wałku dziąsłowym, który znajduje się za górnymi zębami; zbyt krótkie wędzidełko podjęzykowe może spowodować brak pionizacji – język będzie spoczywał na dnie jamy ustnej, a połykanie będą cechowały ruchy doprzednio-dotylne charakterystyczne dla wieku niemowlęcego, czyli tzw. połykanie infantylne),

Kiedy są wskazania do zabiegu podcięcia wędzidełka ?

Wskazania do chirurgicznej plastyki wędzidełka języka są następujące:

W przypadku problemów z karmieniem piersią, delikatnie podciąć wędzidełko należy jak najszybciej. Najlepsza opcja - neonatolog na porodówce. Jeżeli nie ma neonatologa, można zwrócić się do chirurga- stomatologa. Często po takim zabiegu konieczny jest masaż wędzidełka i unoszenie języka ku górze łyżeczką, gdyż włókna wędzidełka mogą odrosnąć.

W przypadku noworodków i niemowląt według stomatologów najlepiej przeprowadzić zabieg w okresie od urodzenia do 1-1,5 miesiąca. U dzieci starszych samo podcięcie wędzidełka traci sens - po pierwsze w ciągu miesiąca one dostosowują się do piersi mamy i inaczej ssać nie będą. Po drugie wędzidełko staje się masywniejsze i bardziej wrażliwe - nie da się przeprowadzić zabiegu bez znieczulenia.

Jak przeprowadza się zabieg ?

Korektę wędzidełka języka przeprowadza **lekarz-dentysta**, chirurgicznie lub laserowo w znieczuleniu miejscowym. Po laserowym zabiegu często nie ma potrzeby nakładania szwów, a gojenie jest szybsze

i mniej bolesne. Jeśli w wieku 6 miesięcy pediatra lub logopeda stwierdzi, że wędzidełko jest krótkie, chirurg -dentysta na tym etapie nie jest w stanie pomóc. Trzeba poczekać aż dziecko podrośnie i wtedy skonsultować z lekarzem.

Najlepszy wiek do zabiegu podcięcia wędzidełka określa się okres od momentu, gdy dziecko już wszystko rozumie i potrafi samodzielnie spokojnie siedzieć na fotelu dentystycznym.

Zabieg podcięcia wędzidełka podjęzykowego w każdym wieku dziecka może wykonać **lekarz laryngolog**

w znieczuleniu ogólnym.

Sam zabieg nie rozwiązuje problemu. Po zabiegu należy ćwiczyć język, "rozciągać" go pod okiem logopedy, robić masaże. Wymienione działania zapobiegają powstaniu blizny oraz odrośnięciu włókna wędzidełka.

Czy zawsze należy podcinać wędzidełko podjęzykowe?

Decyzję o wykonaniu zabiegu powinien podjąć logopeda w porozumieniu z laryngologiem, chirurgiem lub foniatrą. Nie zawsze podcięcie jest konieczne. W pojedynczych przypadkach (często gdy dziecko nie ma problemu z jedzeniem i ssie prawidłowo) masaże okazują się wystarczające. Bezwzględnym wskazaniem do podcięcia wędzidełka jest całkowite przyrośnięcie języka do dna jamy ustnej, są nim również sytuacje, w których krótkie wędzidełko znacznie utrudnia ruchy języka.

Są przypadki, gdy u starszych dzieci wędzidełko podjęzykowe jest za krótkie, jednak mimo to u dziecka nie obserwuje się tego negatywnych skutków. Wtedy zabieg podcięcia wydaje się być bezcelowy

i skutkować może jedynie niepotrzebnym stresowaniem zarówno rodziców, jak i dziecka.

Po podcięciu wędzidełka podjęzykowego...

Decyzja o podcięciu wędzidełka podejmowana powinna być zawsze, gdy dziecko znajduje się pod opieką logopedy, gdyż sam zabieg to nie wszystko. W drugiej lub trzeciej dobie po zabiegu (jeśli nie ma przeciwwskazań lekarza, który wykonywał zabieg) należy rozpocząć trening.

Ćwiczenia języka przygotowuje logopeda i przekazuje rodzicom, którzy kontynuują je w domu zgodnie

z jego wskazówkami. U niemowląt naturalnym treningiem narządu mowy po podcięciu wędzidełka jest karmienie piersią. W przypadku małych dzieci stosuje się także ćwiczenia bierne, czyli masaż logopedyczny. Ćwiczenia te są bardzo istotne, gdyż proces gojenia podciętego wędzidełka bez jednoczesnego ćwiczenia i rozciągania go powoduje najczęściej powrót do stanu wyjściowego. Wędzidełko zrasta się, tworzy się zgrubiałe zbliznowacenie i ruchomość języka nie ulega poprawie, co może powodować konieczność wykonania kolejnego

Jak masować wędzidełko u noworodka?

Jeśli u noworodka zostanie stwierdzone nieznaczne skrócenie wędzidełka, jeszcze przed decyzją o podcięciu wędzidełka, warto spróbować rozciągnąć je stosując odpowiedni masaż. Nie sprawi to jednak, że wędzidełko się rozciągnie, czy magicznie wydłuży. Masażem możemy nieco poprawić ruchomość samego języka, choć prawdopodobnie nie osiągniemy w ten sposób pełnej sprawności. Jak wykonać masaż u noworodka? Nie będzie to łatwe zadanie, ale zdecydowanie warto spróbować. Postaraj się złapać języczek dziecka. Lepiej chwycić go przez gazę, gdyż nie będzie się tak wyslizgiwał. Następnie delikatnie wywijaj język do góry. Możesz też masować wędzidełko zaczynając od nasady języka, idąc w kierunku jego czubka, jednocześnie podnoś język palcem.

Ćwiczenia rozciągające dla starszaków

Starszym dzieciom z krótkim wędzidełkiem możesz zaproponować szereg ćwiczeń rozciągających, które przy okazji sprawią mu dużą frajdę. Poniżej kilka propozycji:

- "Kłaskanie językiem", uderzanie jego powierzchnią o podniebienie,
- kotek pije mleko – Dziecko wystawia język daleko do przodu, przesuwa do góry i chowa. Powtarzajcie ćwiczenie wielokrotnie, wykonując szybkie i energiczne ruchy.
- kotek wylizuje miseczkę – Gdy kotek wypije mleko musi wylizać miseczkę. Daj zatem dziecku do wylizania talerzyk wysmarowany czymś smaczkowym.
- lizanie lodów – Chyba każdy maluszek uwielbia lody.
- oblizywanie warg - Posmaruj dziecku obie wargi czekoladą, miodem lub innym smakołykiem i poproś, aby dokładnie oblizało buzię. Oczywiście może się obyć również bez smakołyku, ale niech maluch ma dodatkową motywację ;)
- dotykanie językiem do nosa i do brody – Zachęć maluszka, aby sięgnął językiem jak najdalej do nosa, a potem do brody. Następnie zaznacz np. szminką miejsce, do którego maluszek sięgnął. Wynik przerysujcie na kartkę, albo zróbcie zdjęcie. Teraz smyk może spróbować pobić swój rekord.

Sposobem na rozciągnięcie wędzidełka u starszaków jest mechaniczne unoszenie go i przytrzymywanie przez kilka minut dziennie. Można to robić na przykład szpatułką.

Jak ocenić czy wędzidełko ma prawidłową długość?

- poproszone o wysunięcie języka ma z tym problem (wysuwanie języka na brodę lub w kierunku nosa jest utrudnione - język ucieka w prawo lub w lewo),
- ruch języka w jamie ustnej jest ograniczony (dziecko ma trudności z uniesieniem języka w kierunku wałka dziąsłowego),
- głoski wymagające uniesienia języka do góry (l, sz, ż, cz, dż oraz r) są źle wymawiane,
- głoski syczące / s, z, c, dz/ mogą być wymawiane bocznie,
- ćwiczenia sprawiają dziecku ból
- w przypadku wysunięcia języka na brodę może pojawić się natomiast tzw. „serduszek”, utworzone z ciągniętego przez wędzidełko czubka języka..

Uwaga! „serduszek” jest wskaźnikiem krótkiego wędzidełka języka, ale brak „serduszka” nie wyklucza krótkiego wędzidełka.

Wędzidełko prawidłowe

Skrócone wędzidełko u niemowląt

Skrócone wędzidełko dzieci starszych

opracowanie : Jolanta Bartodziej- logopeda

Źródło:

Barbara Ostapiuk, *Dyslalia ankyloglosyjna. O krótkim wędzidelku języka, wadliwej wymowie i skuteczności terapii*,

I. Malicka, *O współpracy logopedy i chirurga w przypadku ankyloglosji*, w: *Biologiczne uwarunkowania rozwoju i zaburzeń mowy*

Materiały z wykładu prowadzonego przez prof. D. Plutę – Wojciechowską